

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Vsem častitim naročnikom „Dol. Novic“ želi Srečno Novo Leto

Vredništvo.

Današnji list pošiljamo še vsem starim naročnikom in tudi nekaterim nenaročnikom na ogled, da si ga blagovolijo naročiti, ali pa koga drugega pridobiti. Cena listu je za vse leto po pošti l gld.

Opravništvo.

Gospodarske stvari.

O zasajanju ameriških požlahtnjenih trt v vinograde.

Kakor mora vsakega vinogradnika zelo veseliti, da mu je v pravih ameriških trtah najboljše sredstvo podano, da lahko svoje vinograde trtni uši ubrani, postopati mora pri zasaditvi novih vinogradov vendar le pozorno. Istina je namreč, da nekatere ameriške trte in riparije še posebno, v svetu, kateri dosti vapnenika obdrži, uspevati nočejo. V malo letih po zasaditvi loti se jih v

takem svetu, naj si bodo požlahtnene ali pa ne, bolezen bledica (plorosis), katera jih v kratkem času gotovo ugonobi. Kdor ima toraj odločno vapneni to je beli svet na razpolago, naj ga z riparijo ne zasaja. Boljše uspevala mu bode v takem svetu solonis, še boljši rupestris, najboljši pa še prej ko ne — yorkmadera.

Istina je dalje, da na ameriških koreninah rastoče domače sorte, dobrih 10—14 dni prej ozelene, kakor pa domače, na lastnih koreninah rastoče trte. Vsled tega izogibati se je pri zasaditvi novih vinogradov s požlahtnjenimi ameriški trtami nizkih, spomladanji slani izpostavljenih leg, kajti ako slana nastane, posmudi one požlahtnene ameriške trte gotovo najprej, ker toliko prej ozelene.

Ako pa hoče kdo vendar le take lege z ameriški požlahtnjenimi trtami zasaditi, izvoli naj si pri požlahtnitvi cepiče jako pozno oz lenečih domačih sort. In v tej vrsti zamoremo jako priporočati tako zvano vipavsko (prav za prav južno-tirolsko) gerganjo. Ta trta ozeleni istinito dobrih 12—14 dni pozneje, memo družih domačih sort, grozdje njeno dozori pa ravno takrat, kakor ono

PODLISTEK.

Izlet na Bizeljsko.

Bilo je v nedeljo jutro, ko zagledam gredoč od prve maše svojega prijatelja in nekdanjega součenca na kmetijski šoli g. P. . . . Po prvem pozdravljenju pove mi, da je namenjen na Bizeljsko, kamor ga je povabil na trgategv znani vinorejec g. Malus, da pa misli potoma ogledati nasade v državnej trtnici v Kostanjevici. Jaz sam sem bil pa že dlje časa namenjen si enkrat ogledati nove vinograde s požlahtnjenimi cepljenimi ameriskimi trtami, zatorej sva bila v kratkem zmenjena, da greva skupaj na Bizeljsko.

Ogledala sva si kmalu državno trtnico. V onem delu, ki je za vsacega najbolj zanimiv, namreč, kjer so požlahtnjene trte, videlo se je kaj malo, ker so trte po zimi deloma na oči pozeble, nekaj trt pa prav zmrznilo.

Dobiva potem voz in kmalu se odpeljeva po gladki cesti proti Brežicam, ogledovaje prostore, kjer je prej trta rastla, sedaj pa je ali popolna puščava, ali v nekterih poljski pridelki.

Do sedaj je bilo nekaj dni lepih, in tudi za ta čas sva se nadejala, da nama Bog z dežjem prizanese; toda še predno sva prišla skozi dolgočasno velikomraševsko hosto, začelo je po malem deževati, predno sva pa bila v Cerkljah, lilo je že prav pošteno in od Cerkelj do Krške vasi pa kakor iz škafa.

Mene je že dež nekoliko oplašil, pa ko sem se domislil, kako je težko se odpraviti in da ravno v trgatvi največ vidim, me je plašnost kmalu minila, posebno še, ker se je zvedrilo in pričela nekoliko burja pihati.

Udariva jo toraj proti brodu in bila sva kmalu v Brežicah. Šlá sva potem po brežkeji — ne vém bi li rekel ulici ali trgu, — do tja, kjer se pot oddeli proti Bizeljskemu.

druzih bolj pozno zorečih sort. Ona daje tudi dosti in kaj lepih dolgih grozdov. Vino njeno je sicer navadno, brez kake posebne razlike, toda tudi močno in stanovitno. Za naprej se bodo dobili gerganjini cepiči in tudi že z njo požlahtnjene ameriške bilje v kmetiški šoli na Grmu. Kdor bi si hotel pa že zdaj cepiče, to je ključne te sorte preskrbeti, dobi jih lahko pri gospodu M. Erjavcu, dekanu v Vipavi, ali pa pri oskrbnikstvu grajščine gosp. grofa K. Lanthierija na Slapu pri Vipavi. Prav pametno bi bilo že, koj zdaj to trto v večih krajih Dolenjske zaploditi, da bi bilo za cepiče ameriškim skrbljivo.

Pri zasaditvi novih vinogradov z ameriškimi trtami, se mora dalje še vsa pozornost nastopnim točkam naklanjati. 1. Svet za nov vinograd prekoplje naj vsak pred zasaditvijo prav gotovo vsaj 60, najboljši pa, kar 100 centimetrov globoko. To je pa tako razumeti, da ostane brežina pred kopanjem 60—100 centimetrov visoka, ne pa da znaša visokost ali globokost že prekopenega, torej rahlega sveta 60—100 cm. — Kdor misli nove ameriške vinograde v tako plitvo prekopenem svetu zasajati, kakor je to po Dolenjskem do zdaj navada bila, stori pač boljši, da se nove zasaditve niti ne loti, kajti ona mu bode sicer gotovo pešati ter poginjati začela, prej ko se mu bode prvotni potrošek zasaditve izplačal.

2. Kdor že nov vinograd zasaja, zasaja naj ga tako, da bodo trte vse lepo v vrstah stale. Vrste stekajo naj se vselej tako, da bode solnce v poletnem času opoldne ravno med vrste sijalo. Stekajo naj se torej od severne proti južni strani. Oddaljene naj bodo vrste po jeden meter druga od druge, v vrstah pa ravno toliko ne pa manj. Pregosto, to je gostejši, kakor tukaj navedeno,

Tam sva si ogledala, kje Bog roko vèn moli, da bi vprašala, kje bi se dobil voz do Bizeljskega. Gostilna je bila precej tam. Mojega prijatelja, ki ni še imel nikoli prilike priti v spodnje štajerska mesta, je posebno v očizbodlo, ker je bilo vse e c h t deutsch, razun govorjenja, še posebno napisi nekega društva in njega reki. Poveva gostilničarki svojo željo, katera nama precej ponudi svoj voz. Preden je bil voz odpravljen, vprašava za ceno, katera je bila tako obširna, kakor gostilničarka sama, in sva ji nekaj le odbila. Vendar sta dva druga izletnika v sosedni bolj domači gostilni dobila voz za tja in nazaj tretjino ceneje ko midva samo za tje.

Odpeljeva se tedaj mimo lepe nove bolnišnice skozi jagujedov drevored in potem mimo nekega jako pravilno nasajenega sadnega vrta. Ko pridemo čez železnico objame nas kmalu gozd brežke grajščine in ves razgled zapre. Moram reči, da gozd jako ljubim, ako je kje po gorah in samotah,

zasajeni vinogradi pričnejo veliko prej v rasti in rodovitosti pešati, kakor pa še redkejši zasajeni. V gostejše zasajenih vinogradih je pa tudi veliko več sence, torej vlažnosti, katera pa raznim trtnim boleznim, katerim so glivice vzrok, ravno prav pridejo. Lepo v vrste zasajen vinograd, kaže že od daleč umnega gospodarja, neredno zasajen pa starokopitneža.

Kako se bo kmetom prodajala sol za živino.

Po zakonu, ravno razglašenem, se začne oddajati živinska sol že z začetkom 1894. leta. Sedaj pa pride vse na izvršilno naredbo, s katero se vredí prodajanje živinske soli. Naredba se seveda kmalo objavi in gotovo bode ugajalo ako navedemo najglavneje vsebino njeno, ko se kmetovalci toliko zanimajo za to stvar.

Po zakonu odda se kmetovalcem 500.000 meterskih centov živinske soli po znižani ceni 5 gld. za meterski cent. Sedaj gre le za to, da se zabrani, da kdo drugi ne bode soli dobival po znižani ceni, kakor kmetovalci, in da se po znižani ceni kupljena sol ne bode rabila za družega, kakor za živino. Ker se še ni našla nobena snov, s katero bi se sol za ljudi naredila nerabljiva, dočim bi bila za živino še dobra, se je pač bati, da se bode zlorabilo uvedenje te soli in je treba dobrih naredb, da se zloraba prepreči.

Določile se bodo občutne kazni za tiste, ki bi živinsko sol rabili za druge namene, poleg tega pa se bode natančno določilo, kdo more dobivati živinsko sol in koliko ter kako se živinska sol loči od druge soli.

to la ob obeh straneh ceste mi je pa kaj malo všeč. Zaradi razgleda pa ni bilo danes nobene škode, ker pričelo je deževati in lilo čedalje bolj kolikor bolj smo se bližali Bizeljskemu. Tam smo se ustavili v gostilni gospoda Malusa, katerega od istoimnega gospoda, kateri je voditelj državne trtnice razločujejo s tem, da slednjega imenujejo ekonoma. Gospod P. sporočil je svoj prihod gospodu Malusu, v tem času pa smo imeli z gospodarjem pogovore o vinoreji, katero dobro razume, bil je tudi on v mariborski kmetijski šoli in o sedanjih gospodarskih razmerah na Bizeljskem. Kmalu je prišel gospod Malus in ž njim še nekaj družih gospodov, ki so bili preje v mariborski kmetijski šoli, tako da nas je bilo slednjič eno omizje samih abiturijentov kmetijskih šol, ker par družih gospodov, ki so bili med nami se je kmalu pozgubilo, ne vém, ali so se naših pogovorov naveličali ali so bili za nas tako malo pomena, da smo na čas pozabili. Sploh pa se je

Pred vsem se bode vredilo oddajanje te soli. Že zakon odločuje, da živinske soli ne dobé drugi posestniki živine, kakor tisti, ki se pečajo s kmetijstvom. V naredbi se bode pa še določilo, da se od dobivanja te soli izklučijo vsi, ki poleg kmetijstva imajo še kako trgovino z jestvinami. Kar se tiče tega, koliko živinske soli more dobiti vsak kmetovalec, se po želji zbornice poslancev določi, da se razdeli živina v tri razrede; mala živina: ovce, koze in prašiči imajo pravico do jedne jenote, večja mlada živina, konji in goveda do jednega leta in osli imajo pravico do dveh jednot, in večja živina, to je nad leto stari konji in goveda pa do štirih jednot živinske soli. Kot jednota določi se največ dva kilograma na leto.

Oddaja soli se bode tako vredila, da bode živinska sol vedno pod nadzorstvom oblasti od tega časa, ko se naredi, dotje da se izroči kmetovalcem. Poleg solinskih uradov bodo posebno občinski uradi imeli pri tem važno vlogo. Občinski uradi bodo imeli odrediti, koliko živinske soli se odkaže posamičnemu kmetu, naročevali bodo živinsko sol, skrbeli za njeno privaženje v občino in jo razdeljevali mej posamične kmetovalce. V posamičnih krajih obstoječe kmetijske zadruge bodo lahko občine pri tem podpirale. Oddelek generalne direkcije avstrijskih državnih železnic bode v toliko sodeloval, da prevzame dostavljanje živinske soli občinam, v kolikor je občine ne bodo mogle jemati naravnost iz zaloge.

Preračunilo se bode na podlagi števila živine po poslednjem ljudskem številjenju, koliko živinske soli dobé posamične dežele, mesta, okraji in občine od teh 500.000 meterskih centov. Določeno bode torej, koliko soli dobi občina,

za napredek vinoreje na Bizeljskem največ zahvaliti velikemu številu izšolanih vinorejcev. Dolenjci, kateri imate priliko dati sinove v vinorejsko šolo, zapomnite si to. Naredili smo ta večer še načrt, kako bi drugi dan največ videli, slednjič se poslovili in šli za ta večer k počitku.

Drugi dan bila sva precej zgodaj na nogah. Vreme je bilo sicer precej pusto, megle so se vlačile okoli, vendar dežja le ni bilo in v tem slučaju sva bila s tem zadovoljna.

Gospod Malus gostilničar nama je še to prijaznost skazal, da naji je okoli vodil. Ogledali smo si najprej trtnico g. Malusa (ekonoma), kjer so trte res lepo ukoreničene in čvrsto zrastle. Potem nama pokaže g. Malus še svojo trtnico, (morebiti bi se reklo boljše trsovnico za Rebanlage, Muttergarten), ki je bila za naji najbolj zanimiva, zeleno požlahtnjenih trt.

Na Bizeljskem imajo že skoro vsi boljši posestniki trtnice. V enem delu trtnice bile so vse

občinski urad bode imel torej le še določiti, koliko soli po znižani ceni dobe kmetovalci za živino, katero imajo čez zimo. Da se izve, koliko soli pride na jednoto, deli se vsa množina soli, ki jo je dobila občina, s številom jednot. Potem naznani občina vsakemu kmetovalcu, do koliko živinske soli ima on pravico, in ga pozove, da pove, če jo misli vzeti.

Ko se kmetje oglase, sestavi občina pregled naročitev soli, katerega še pregledajo finančni organi, na to se odpošlje solni zalogi, da pošlje živinsko sol. Odpošlje se neposrednje solni zalogi, odkazani občini, ako občina sol vzame neposrednje iz nje, ali pa potom solnega oddelka ravnateljstva državnih železnic, če je ta prevzel prevažanje soli iz solne zaloge v občino.

Pri prevažanju v občino je pridejan kontrolni list, katerega je napravila solna zaloga. Takoj, ko se pripelje sol v občino, mora se to naznani finančnim stražnikom. Vpričo finančnih stražnikov se vzamejo z vreč, v katerih je sol, svinčene plombe, in se živinska sol takoj razdeli kmetovalcem.

Vsaki občini se odkaže določena zaloga soli. Tako jo bodo dobivale kranjske občine od solnega urada v Trstu.

Omeniti je, da se določi, v kateri vrsti občine dobé sol. Tiste občine, katere so zadele kake nežgode, kakor pomanjkanje krme, živinske bolezní, jo dobé prej nego druge. Vsak kmet dobi vso odkazano mu živinsko sol za celo leto na jedenkrat in jo mora tudi na jedenkrat plačati.

Da se živinska sol že po barvi in okusu loči od navadne kuhinjske soli, jej je primešana železnega okisca in pa pelinovega praška.

mladike zeleno požlahtnjene in potem položene in prisute, da se ukoreničijo. Pogledala sva, kako so ukoreničene in vidla, da so imele jako lepe korenine. Les pa je bil nekam slabo dozorel, in bo moral ta gospod trte na jesen pobrati in v kleti prezimiti. Vendar, kar jih je bilo bolj zgodaj požlahtnjenih, bil je les bolj dozorel. Take trte neki že v drugem letu rodé, ako se na pravo mesto sadé. Rabijo jih pa največ za podsajati, kjer kaka trta manjka. Njih cena je seveda jako draga: 20—25 kr. komad. Kakor je tu videti, iz cepičev pognalim mladikam jako peronospera škoduje.

Potem smo šli po nekem poljskem potu okoli grička, na katerem stoji tarna cerkev sv. Lovrenca. Pokazal nama je neko lepo lego in povedal, da je namenjen tam nasaditi čisti nasad na štiri preskušene ameriške sorte tako da bo ena vrsta (po dolgem) Riparia sauvage, druga portalis, tretja solonis, četrta rupestris in na teh vseh ena

Vreče, v katerih je sol, so zaprte s svinčnimi plombami in imajo vijolaste papirne vinjete.

Nekatere teh določeb so pač malo neprijetne, ali so potrebne, da se prepreči vsaka zloraba. Poleg tega, pa tako najbolj naravnost dobe kmetovalci živinsko sol iz solnih zalog in se s prevažanjem ne podraži. Pričakovati je, da bodo županstva se natančno ravnala po navodilu in v interesu kmetijstva olajševala redno oddajo živinske soli.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Državni zbor se je 16. dec. zaključil. Izjemno stanje na Češkem je bilo potrjeno z veliko večino glasov. Pri razpravi o tej stvari so nekateri madočeški poslanci jako nepremišljeno govorili. Zlasti piker je bil govor poslanca E. Gregra, ki pa svojemu narodu s tem ni prav nič koristil, temveč mnogo škodoval, ker je razupil med svet, da Čehi niso več navdušeni za Avstrijo. Minister Baquehem je opravičeval češki narod, češ, da niso taki, kakor ga je popisal poslanec Gregr, temveč da mu vlada še vedno zaupa, da le nekateri nezadovoljneži kalé mir in srečo. Boljše je govoril zoper izjemno stanje nemški poslanec dr. Lueger, ki je omenjal, kake protiaustrijske demonstracije so se vršile na Mažarskem, na Primorskem, zlasti v Trstu med Lahi, kako so nekateri dunajski in mažarski časniki pisarili zoper Avstrijo, a tem se ni zgodilo nič žalega, Čehi pa, med katerimi je le nekaj nemirnežev, kar je minister sam priznal, bili so takoj kaznovani tako občutljivo. — Predzadnji dan so govorili v državnem zboru nekateri slovenski po-

slanci. Poslanec Klun je rekel med drugim, da slovenski poslanci ne zaupajo popolnoma vladnemu programu novega ministerstva, ne zaradi tega, kar pove, temveč zaradi tega, kar zamolči. Program sicer ne obsega nič Slovincem sovražnega, a marsikaj bi moral ta program bolj povdariti. Tako n. pr. premalo naglašá versko stran. Vlada katoliške Avstrije tega ne bi smela prezreti. Tudi o enakopravnosti vseh narodov program nič ne omenja. In vendar Slovenci morajo priti do nje, da bo obveljal slovenski jezik v šoli in uradu na vsem Slovenskem. Ako vlada ne bo še hotela kmalu takih opravičenih želj izpolniti, je slovenski poslanci ne bodo več podpirali. — Poslanec Ferjančič je omenjal, da sedanje ministerstvo ni pravično sestavljeno, ker 10 milijonov avstrijskih Slovanov v njem niti ni zastopanih. Program stavi narodnostno vprašanje v ozadje, a Slovenci tega ne morejo pustiti, ker se jim krivica godi. Drugi narodi lahko ohranijo kar že imajo, a slovenski narod prav za prav ničesar še nima, torej tudi ničesar ne more ohraniti; zato mora ponavljati svoje zahteve, dokler se mu ne spolnijo. Miru preje ne bo v Avstriji, dokler Slovani ne bodo enakopravni z drugimi narodi ne samo na papirju, temveč v dejanju. — Poslanec Gregorec je izjavil kar določno, da sedanje ministerstvo je nemško-liberalno, torej nam Slovincem sovražno, in takega ministerstva slovenski poslanci ne morejo podpirati; zato se en del izmed njih ni hotel pridružiti koaliciji. Govorila sta še poslanca Laginja in Spinčič. — Kakor se čujejo glasovi po raznih časnikih, zaupanje med združenimi strankami ni prav trdno. Liberalcem se zdi ta zveza preveč nazadnjaška, konservativcem pa preveč liberalna. Iz vsega tega pač lahko sklepamo, da

domača sorta in zopet na štirih vrstah tacih ameriških trt, druga in tako naprej, da se s tem skuša na kakih ameriških sortah, katera domačih trt bolje uspeva. Upa, da dobi za tak poskus državno podporo, kar bi pač prav bilo. Sicer pa zasajajo Bizeljci do sedaj le višje lege, kjer trte ne pozebajo in ne zmrzujejo. Blizu tam nama je pokazal svojo precej veliko njivo ukoreninjenih trt, nekoliko naprej bila je g. Veršeeva.

V splošnem so bilfe (živice korenjaki) jako lepe, in ker bó ukoreninjenih trt v državnih trtnicah gotovo zmanjkalo, dobi jih na Bizeljskem vsakdo kolikor hoče.

Dalje smo videli cele njive sadnih divjakov, katere je g. Veršec tja pikiral. — Na to smo prišli na posestvo g. Veršeca, kjer nam je precej z etiketami (napisi) zaznamvano sadno drevje naznanilo, da se ž njim ukvarja razumen sadjerejec. Ta gospod pričel se je ukvarjati na veliko s sadjarstvom in vrtnarstvom, posebno kar je trta

odpovedala, češ, to je bolj gotovo. Saj so tudi drugi gospodje in strokovnjaki (primeri Bericht über eine im Auftrage des hohen k. k. Ackerbau-ministeriums nach Frankreich unternommene Reise u. s. w.) sodili o tem jako skeptično (ne prav ugodno). Nasadil je veliko sadnega drevja, napravil cvetličnjak, vrtnarsko hišico in obširno drevesnico. Drevesnice, katera mu kaj lepo uspeva, ne bom opisaval, le to omenim, da je pričel v novejšem času za vzgojo debela mesto normanske moštnice zaradi znanih slabih lastnosti rabiti neko drugo (ako se ne motim Weilerjevo) moštnico, bolj temnega lesa, jako lepe, močne, ravne rasti, ki je tudi za direktno produkcijo dobra. V novejšem času pričel se je tudi ta gospod jako marljivo ukvarjati z vinorejo, nasadil je doma trtnico in tudi lep kos vinograda, katerega smo imeli priliko kasneje videti.

Nato smo se napravili proti vinogradom, s prva po sila blatni poti, katera je bila pa takoj

tako ne more dolgo iti. Najbrže bodo liberalci združeni s Poljaki polagoma odpravili od sebe konservativce in namesto njih sprejeli med se nemške nacjonalce. Potem bo liberalna vlada dovršena, ki bo zopet brezobzirno zatirala Slovence, zlasti pa nas Slovence in tudi katoliško cerkev. Ko pa se to zgodi, morali se bodo upreti konservativni Poljaki, ki utegnejo s tem razbiti liberalno zvezo in spraviti zopet konservativno vlado na krmilo. Sicer pa nas o vsem tem pouči prihodnjost.

V Pragi so o božiču našli umorjenega Rudolfa Mrvo, ki je bil ud razpuščenega društva „Omladina“. Umorila sta ga dva bivša njegova društvena tovariša iz maščevanja, ker je druge osebe ovajal. Preiskava je že marsikaj čudnega in jako žalostnega spravila na dan. Ta umor sramoti Čehe pred vsem svetom. Vidi se čedalje bolj, kam bodo Mladočehi zapeljali svoj narod. Zaradi tega dogodka se izjemno stanje ne bo še kmalo preklicalo.

Kaj je novega po širokem svetu?

Francoski zbornici so mnoge druge zbornice izrazile sožalje zaradi anarhističnega napada 9. dec. Skoro vse vlade so storile odločne korake zoper anarhiste, ki so čedalje smelejši. Govorilo se je o tem, da bi vse vlade vzajemno postopale zoper nje, zlasti da bi se omejilo anarhistično časnikarstvo. Ob enem pa se je tudi poročalo iz Pariza, da so imeli anarhisti skriven shod, kjer so se posvetovali, kaj jim je začeti zoper naredbe, katere so proti njim naperjene.

V Italiji torej zopet Crispi vodi vlado. Z velikim trudom je zvaril skupaj ministerstvo. Toda takoj prvi nastop nove vlade ni bil srečen. Ko je predsednik razvil svoj program, ni žel nobene

suha, ko smo pričeli v breg iti, ker je bila nasuta s kamenjem, ki so ga pri rigolanji ven izkopali. Gospod Malus naji je opozoril, koliko je nasajenega, ki se od daleč ne pozna, ker sadijo prvo leto večinoma koruzo med trte. Kajti trte sadijo večinoma tako, da zasadijo v gotovo oddaljenost (največ 2 m) trte, katere potem zeleno pocepijo in pogrubajo in pri tem svet tudi rigolajo. Vendar v novejšem času tudi precej rigolajo in ali cepljene sadijo ali da kasneje na mestu cepijo. Pravijo, da je rigolanje med trtami težavneje in zamudneje, kakor ako se kar od kraja rigola, posebno pa še takrat, ako je kamenje ali skalovje po vinogradu.

Kmalu nas je pot pripeljala do vinogradov, katerih prvi je bil g. Delkotov iz Brežic, katerega smo si (seveda v spremstvu vincarja) ogleдали. Poseben vtis naredi na človeka, ki pride iz kraja, kjer vidi toliko časa samo opustošene in

pohvale. Nekateri so molčali, drugi pa glasno ugovarjali. Finančno vprašanje, ki je v Italiji najbolj pereče, je omenjal Crispi le mimogrede. Ni čuda, ker mož v tem oziru nima čistih rok.

V nemškem državnem zboru so se sprejele trgovske pogodbe s Španijo, Srbijo in Rumunijo v kljub hudemu oporekanju grofa Bismarka, sina bivšega kancelarja, in grofa Kanitza. Zanimivo je, kar je rekel Bismark o Avstriji. Rekel je med drugim: „Za Nemčijo je največja nesreča, da ima trgovsko pogodbo z Avstrijo, ker jo dela krvavo ubožno.“ Smešno je to! Tako in enako se sodi o našem cesarstvu v Nemčiji, in vendar mnogi škilijo iz Avstrije tje čez mejo. Kakor je Bismark pokazal svoje sovraštvo do Avstrije, tako je pokazal grof Kanitz sovraštvo do Slovanov. Ker so tudi Poljaki glasovali za trgovske pogodbe, za trjeval je takoj, da zaradi tega vlada ne sme dati Poljakom nobenih dobrot. Dobrot in milosti Poljaki ne prosijo, (kakor tudi mi Slovenci ne od svoje vlade), temveč tirjajo le pravico, ki se jim povsod krati, zlasti v šolah, kjer se poljska mladina siloma potnčuje.

Na Angleškem so hoteli zvišati troške za brodovje, pa predlog je bil zavržen.

Domače vesti.

(Odlikovanje). Red železne krone III. vrste sta dobila deželni vladar kranjski Oton Detela in ljubljanski stolni prošt dr. Lenart Klofutar. Vojaški duhovnik Ivan Kuralt, kateri je šel z nadvojvodo Fran Ferdinandom okoli sveta, je dobil Franc Jožefov viteški red. Naš rojak Florijan Hostnik, rodom Kamničan, ki je upravitelj prestolne cerkve sv. Štefana na Dunaji, je imenovan cesarskim svetovalcem.

(Nevarno zbolel) je vpokojeni župnik gosp. Jakob Gruden v Turjaku. *7. v. l. 2. XI. 1899.*

hirajoče vinograde in dospe v tak vinograd. To je krasota videti tako bogato obloženo trsje z blisketajočim se rumenim ali tudi rudečim in črnim grozdjem. Kar sem dosedaj videl vinogradov s požlahtnjenim ameriškanskim trsjem, bilo je ali na pol izgotovljeno, ali v slabi legi ali slabo obdelano, in bil sem res v dvomih ali se res ta trta tako sponaša kakor Bizeljci drugod pripovedujejo; toda kar sem videl, presešlo je visoko največje pričakovanje. Sicer sem videl še v enem kraju tak vinograd, katerega lastnik je ta gospod, toda bodisi vzrok temu kar hoče, oni ni tudi senca tega vinograda. Imel sem tudi priliko videti direktno rudeče ameriškanske trte — bila je Elvira — toda vinika bi se bolje ž njo merila, ko ona s cepljenimi trtami. Ni čuda, da direktno rudeče trte Bizeljci tako zaničujejo, kjer so jih pa nasadili, povsod ven mečejo ter mesto njih cepljene zasajajo.

(Konec prihodnjic.)

† (Umrli so:) 9. dec. v Gradu vpokojeni vojaški župnik in častni papežev komornik J. Tomše, zlatomašnik. Rojen je bil l. 1816. v Čatežu za Savo. — 3. dec. je umrl v opatiji sv. Janeza v Severni Ameriki benediktin o. Severin Anton Gros. Rojen v Trziču l. 1827 je bil posvečen l. 1854 v mašnika. Služboval je nekaj let v ljubljanski škofiji; potem je šel v Ameriko, kjer je vstopil v benediktinski red in bil dalj časa samostanski prior. — 13. dec. je umrl v Dolu za Savo kapelan France Krevs, ki je bil komaj pol leta duhovnik. — 13. dec. je umrla gospa Ana Tomić roj. Nadel v Novem Mestu, stara 76 let. — 21. dec. gospod cesarski svetovalec in ravnatelj kranjske hranilnice Rihard Janežič, rodom Črnomalec, v Ljubljani 73 let star. — 22. dec. gospa Ivana Cotar roj. pl. Lileg, soproga c. kr. okr. zdravnika v Ribnici, — v Ljubljani 80 let stara. — 24. dec. gospa Ana Bevc, posestnica v Novem Mestu, stara 79 let. — 26. dec. za legarjem g. Janez Legat, kapelan v Križevem pri Kostanjevici. Bil je sošolec †kapelana Krevsa, s katerim je še le letos nastopil duhovsko službo. Kaj bo, ako bo smrt tako neusmiljeno kosila celo med mlajšo duhovščino? — V Ribnici je umrl 27. dec. g. Jožef Skubic, bisernomašnik, starosta kranjske duhovščine, v 92. letu svoje dobe. Sveti jim večna luč!

(Katoliško politično društvo za Dolenjsko) je vlada dovolila. Na podlagi društvenih, od vlade potrjenih pravil sešel se bo v drugi polovici meseca januarja v Novem Mestu občni zbor, pri katerem se med drugim izvoli stalni odbor. Obširnejše poročilo o tem društvu sledi v prihodnji številki.

(Veselico) prirede katoliški rokodelski pomočniki novomeški v svojem društvenem domu 7. jan. ob 7. uri zvečer. Vspored: 1. H. Sattner: Društvena (pesem); 2. Govor; 3. Fr. Vilhar: Slavjanska (zbor); 4. Deklamacija; 5. H. Sattner: Pogled v nedolžno oko (čvetospev); 6. Deklamacija; 7. L. Hudovernik: Naša zvezda (zbor z bariton-solo); 8. Sv. trije kralji (dramatični prizor); 9. Tombola v spodnjih prostorih. — K veselici uljudno vabi Načelnštvo.

(Kranjski deželni zbor) se je sešel k prvi seji 28. dec.; druga seja bo 8. januarja. Deželni glavar Detela je pozdravil zbrane poslance in deželnega predsednika. Spominjal se je sožalno umrlega poslanca H. Kavčiča ter izrekel nado, da bo nova vlada, oziraje se na jednakopravnost vseh narodov, pravična in naklonjena tudi Slovencem. Na to so se po volitvi sestavili razni odseki. Novoizvoljeni poslanec Kreigher je zaradi bolehnosti dobil odpust za štiri tedne.

(Influenca) se čedalje bolj širi po Kranjskem. Nevarna je le malim otrokom in starim ljudem, ker se iz nje rada razvije pljučnica.

(V Novem Mestu) je bilo l. 1893. rojenih 40 otrok, 16 dečkov in 24 deklic, umrlo jih je 72, in sicer 29 moških in 43 ženskih; med temi je bilo 33 otrok pod 10 leti.

(Na Kranjskem) je bilo leta 1892. rojenih 17.680 otrok, 9144 moških in 8536 ženskih. Umrlo jih je 15.941; porok je bilo 3328, umorjenih 24, samomorov 35.

(Družba sv. Cirila in Metoda) je izdala ravnokar VII. svoj „Vestnik“, ki obseza skoro 200 strani. L. 1892 je imela družba dohodkov 15.962.80 gld. troškov pa 13.258.09 gld. Čistega imetja ima sedaj družba 14.697.06 gld. — Pokrovitelj je 120; vseh

udov vkupe 11.068. — Družba ima na Kranjskem 56 podružnic, na Štajarskem 31, na Koroškem 15, na Goriškem 18, na Tržaškem 4 in v Istri 1. — Letošnje leto so se dohodki zlasti narastli po darovih prvih kron, ki so dohajale od vseh strani. Bog daj družbi mnogo dobrotnikov in mnogo sadu!

(Pri sv. Ani) nad Mirnopočjo je bilo ukradenih 15 kilogramov dinamita.

(Božični prazniki) bili so letos po gorkem vremenu imenitni, da je vredno to zabeležiti. — Mokra jesen in potem sneg je kmetovalce v veliko zadrego spravil; praprot in reso so si še pripravili, kdor tega nima, ni si mogel listja dobiti, in že so smrečje sekali, da je bilo kaj živini podkladati. — Po praznikih pa gre voz za vozom listja iz hoste.

(Število umobolnih) na Studencu pri Ljubljani je bilo koncem l. 1891. 222, koncem l. 1892 pa 240. Med temi so bili 4 vojaki, 2 zdravnika, 4 uradniki, 5 učiteljev, 3 tehnik, 29 trgovcev in obrtnikov, 37 posestnikov, 49 kočarjev, 144 delavcev in dninarjev.

(Živinska sol) se bo po novem letu jela po znižani ceni deliti med živinorejce. Sol je drugačna nego kuhinjska, s katero se ne sme zamenjati. Določeno je natančno, koliko je dobi vsaka vrsta živali. Mala živina (koze, ovce, prešiči) dobe po eno samo enoto živinske soli na leto, mlada živina večje rasti (teleta, zrebeta, osli) do enega leta po dve enoti, večja živina (konji, krave itd.) pa po štiri enote. Ena enota živinske soli za eno žival v teku enega leta — tehta dva kilograma. — O tej stvari čitaj članek „Kako se bo kmetom prodajala sol za živino“ v današnjem listu!

Razne vesti.

* (Papež) so 23. dec. obhajali 40letnico svoje kardinalske časti.

* (Gromenje in hud vihar po zimi) je bil v Reki sv. Tomaža dan. Trikrat je tresčilo v mesto, a strela škode ni napravila.

* (S kruhom) se hrani na zemlji do 500 milijonov ljudi po Evropi, Severni Ameriki, Argentini in v raznih otokih. Dve tretjini zemeljskih prebivalcev pa kruha ne pozna.

* (Kolera) v Galiciji je ponehala. Od 3. avg. do 17. dec. je umrlo tam 848 ljudi na tej bolezni.

* (Društvo v Athu.) V Athu, blizo francoske meje, severno od Monsa, se nahaja mnogo delavcev. Da bi se vsaj nekatere družine rešile ter ne postale žrtva internacionale, sešlo se je več premožnih, krščanskih mož, koji so sklenili na čuden način rešiti socialno vprašanje. Napravili so društvo, pobirajo darove in udnino, in kadar se nabere zadosti denarja, vrši se srečkanje za hišo z vrtcem, odločeno pošteni delavski družini. Hišica ima vrednost vselej okrog 4000 frankov. Letos je bilo srečkanje na sv. Martina nedeljo. Delavcev se je zbralo obilo. Vsi so pričakovali, kdo zadene srečko. Izmed delavcev se izžrebajo štirje skrutatorji. Pri zadnjem srečkanju se je nahajal med njimi Viktor Cartier, vrezovalec. S tresočim se glasom in objokanimi očmi je bral svoje ime, on je srečko zadel. Pričujoči delavci so mu srečo voščili ter hiteli po njegovo ženo, — stanovala je pod streho. Ko se je deputacija približala, se je ustrašila, a njen strah se je spremenil v veselje, ko so jo spremili v njeno lastno hišo. Tako je že oddalo društvo deveto hišo. Enako društvo se nahaja v Lovani. Vsak ud plačuje

na teden 1½ fr. Kadar je 2500 skupaj, se že srečka. Kdor zadene, lahko hišo zida ali kupi od društva, a mora še ostati ud društva do gotovega časa. Vsak ud mora enkrat zadeti, potem se društvo razide ali drugo osnuje. Lastnik hiše jo sme tudi udu v najem dati, najemščina pa ne sme biti večja od 5% vrednosti hiše.

* (Utonil) je 12. dec. v Reki 67letni trapistovski opat o. Bonaventura Baier iz Marije Zvezde v Bosni. Na večer istega dne se je pripeljal v Reko, da bi odrinil na ladiji v Zader, kjer je hotel kupiti prostor za nov samostan. Gredečemu proti morju se je od električne luči tako bliščalo, da ni videl tal pred seboj; tako je padel v morje. Prepeljali so njegovo truplo v Bosno.

* (Visoka starost). V Oseku je umrla 14. dec. 116 let stara žena.

* (Sanjarija o koncu sveta.) Rudolf Falb je nedavno v Lipskem v nekem govoru rekel, da naši zemlji žuga velika nevarnost. Repata zvezda, ki se je prikazala l. 1866, brez pravega tira jadra po vesoljnosti okoli. L. 1899 se nam zopet prikaže in bojda trči z zemljo vkupe. To bo, kakor pravi Falb 13. nov. 1899, ali pa dva dni preje ali pozneje. Ko bi pa se ne trčila, padlo bo vendar le v času 13.—15. nov. od 2.—5. zjutraj toliko zvezdnih utrinkov, kakor bi sneg zapadel. — Ako dotična repata zvezda nima določene poti, temveč tava svojevotjno okoli, kako neki je „učeni mož“ to preračunal?! Zato se nam ni še bati! Lieb Vaterland, magst ruhig sein!

Smešnice.

(Neljuba razlaga.) Peter: Ču!no res, moji lasje so še čisto črni, ali brada mi sivi. Vendar pa so lasje 20 let stareji kakor brada. Pavel: Gotovo ste z možgani prav malo delali, s čeljustmi pa prav veliko.

(Tri funte pečenke.) Mož: Gospod doktor, slabo mi je; ne diši mi ne jed ne pijača. Žena: Ali mož, kaj govoriš? Vsaj si vendar danes dopoldne sam pojel tri funte pečenke in popil dva litra vina. — Mož: Ali dišalo mi vendar ni!

(V jezi.) Kaj si neki mislite? kaj pa ste. Nadut tepec ste. Kar ste Vi, to sem jaz že dolgo.

(Dober odgovor.) Neki gospod najde svojega vrtnarja pod košatim drevesom ležečega, akoravno je imel mnogo opravila. Razdražen zakriči gospod: „Lenuh, ti nisi vreden, da te sonce obseva“. Radi tega sem se vlegel v senco“, odgovori mu vrtnar.

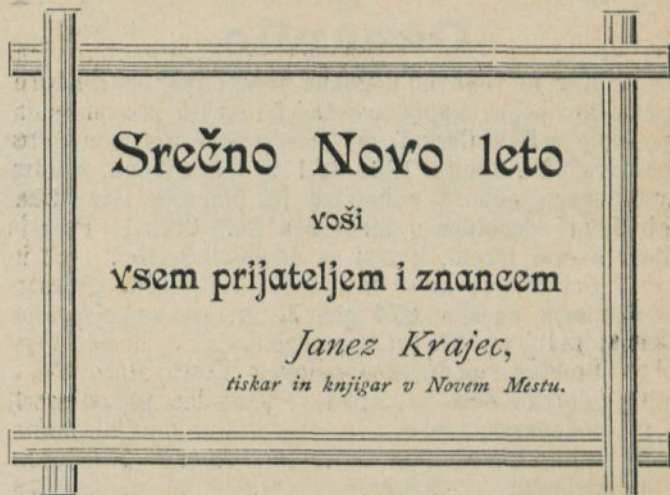
(Ples brez rokovic.) Na plesu prosi neki gospod ošabno gospodičino, naj bi ž njim plesala. „Moj Bog, kako bi z vami plesala, ker nimate rokovic“, reče ona. — „To nič ne dé, draga gospodičina“, odgovori gospod, kadar odplešem, bom moji roki že umil!“

(Bankovec za 100 gld.) „Kdo je zgubil ta bankovec?“ kliče policaj. „Jaz, jaz“, oglasi se hitro neki potepuh. Policaj: „Ti? ne verjamem! to ni mogoče? — pa povej mi vendar resnico!“ „No, no, da se vam ne zlažem“, pravi mu ta, „zgubil sicer jaz nisem bankovca, ali pogrešam ga vže precej dolgo“.

Zahvala.

Za bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu podaril je preč. gosp. Anton Čibašek velikodušno 50 gld. po prečast. gosp. knezoškofijskem tajniku Jos. Šiška. Za ta plemeniti dar se iskreno zahvaljuje.

Predstojništvo.

Izjava.

Jaz podpisani Franjo Lilek izjavim s tem, da obžalujem in prekličem vse kar sem govoril žaljivega in zbadljivega o vinski trgovini gg. Ivana Šuteja iz Zapeči in bratov Schweiger v Črnomlji, kajti vse moje dotično govorjenje je bilo popolnoma neresnično. Njih vina so, kakor je sodna preiskava dokazala, pristna in npravna, ne pa kakor sem jaz izmišljeno trdil, ponarejena ali umetna.

Črnomelj, dne 23. decembra 1893.

(1)

Franjo Lilek.

(9)

Zahvala.

Podpisani je sprejel od sl. zveze kranjskih gasilnih društev v Ljubljani 15 gld. in od sl. prostovoljnega gasilnega društva v Novem Mestu 15 gld. podpore, zatorej tem potom tema prekristnima društvoma srčno zahvalo izreka.

Novo Mesto, dné 1. januarja 1894.

Josip Lenart,

desetletni član gasilnega društva v Novem Mestu.

300 voz konjskega gnoja

je na prodaj vkup ali pa tudi deloma. — Več se izve pri lastnici poštnega hleva v Novem Mestu. (11—1)

Oznanilo.

Št. 15601.

Ker je veljavno dognana obravnava zastran pripomočkov popraviljanja farovža i farovžkih gospodarskih poslopij v **Beli Cerkvi** se bode vršila v smislu § 18 postave od 20. julija 1863. l., 112 dež. zakona, volitev stavbenega odbora v **četrtak 18. januarja leta 1894 ob 9. uri dopoldne** v farovžu v **Beli Cerkvi**. Povabljeni so vsi farani, kateri so davkoplačevalci.

Pri tej priliki se bodo oddale stavbene poprave v skupnem znesku **874 gld. 71 kr.** po zmanjševalni javni dražbi ob **10. uri dopoldne**.

Stavbene poprave obsežejo:

1) zidarska dela	gld. 136.97
2) kamenarska dela	" 30.—
3) tesarska	" 272.96
4) mizarska	" 202.70
5) ključavničarska dela	" 127.80
6) kleparska	" 24.—
7) barvarska	" 62.28
8) steklarska	" 18.—

Skupaj . . . . . gld. 874.71

Dražbeni pogoji, vsled katerih mora vsak, kdor misli licitirati, položiti **5%** varščine, kupec pa **10%** ono **kavcijo**, natančnejši popis poprave in predvarek stroškov so v pogled razpoloženi pri podpisaneu uradu.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo,
dné 15. decembra 1893. (8)

Stanovanje

v prvem nadstropji in z rabo velikega vrta se oddá takoj ali s **1. februarjem** v najem. Več se izvé v **Rozinovem Gradu** v **Kandiji**. (266—2)

Zanesljivim osebam,

ki so zmožne pisave, ponuja se z **novim letom 1894** pri velikem, jako razširjenem zavodu **dober zaslužek**.

Vprašanja pošiljajo naj se v zaprtih pismih z napisom „zanesljivost“ uredništvu tega lista 259—3)

Stanovanje v Kandiji,

obstoječe iz treh, oziroma štirih sob in enega kabineta, se odda od **1. decembra 1893**, oziroma **1. februarija 1894** dalje.

(261—3)

Fran Kastelic.**Naznanilo!**

Podpisani naznanja, da je **8. grudna t. l.** v lastni hiši nasproti „**Solncu**“

svojo novo vrejeno gostilno

otvoril. Obljubuje, da bode vedno za dobro vino, svežo pivo, dobra jedila skrbel in sicer po nizki ceni. Ob enem se tudi p. n. gostom za njih obisk pri „**Solncu**“ skozi 19 let mojega bivanja zahvaljujem in se za naprej tudi v moji novi gostilni za njih obisk priporočam.

Z odličnim spoštovanjem

(267—2)

E. Mechora.

Udano podpisani dovoljuje si slavnemu občinstvu naznaniti, da je prevzel

gostilno pri „Solncu“

v **Novem Mestu.**

Obljubuje, da se bode trudil želji svojih p. n. gostov z najboljšim starim in novim dolenskim vinom, kakor tudi z jako dobrimi in okusnimi jedili postreči.

Priporočevasje se za mnogobrojni obisk, beleži

se spoštovanjem

(273—2)

Mihael Verstovšek.

Hiša, obdana s sadnim vrtom, spodaj hlev za petero živine in klet. — V prvem nadstropji so tri prostorne sobe vse prenovljene; zraven tega je tudi **9 njiv, 5 košenic, 1 in pol joha** (orala) gozda in del občinskega pašnika je iz proste roke takoj za **800 gld.** na prodaj. Več pove

Ivan Sitar,
trgovca v Toplicah.

(4—1)

Amerikanske trte

ima na prodaj (7—1)

grajščinsko oskrbništvo na **Raki Dolensko.**

K ogledovanju trt se kupci uljudno vabijo.

Anton Medved, na **Karlovski cesti št. 79**, se priporoča za zanesljivo vožnjo po nizki ceni; oziroma tudi na prodaj ponuja kočijo in konja, dobrega dirjača, **16 pesti visocega, 8 let starega** po nizki ceni. (5—1)

Naznanilo. Na **Jami** pri **Novem Mestu**, županija **Šmihel**, je naprodaj **lepo in obširno posestvo**, ki meri **43** johov in **43 klafter**, zidano hišo št. 3 še v dobrem stanu in z vsem drugim spadajočim posestvom. Kdor želi to posestvo kupiti, naj se oglasi pri

Janezu Polak,
na **Jami.**

(6)

Dobra nova slivovka

se kupi po **47 gld. 100 lirov** pri **Fr. Prijatelju** pošta **Mokronog, Dolensko.** (12—1)

V gostilni **V. Tučka** v **Novem Mestu**

se toči

vino od ameriske trte **Jorkmadejre**

letošni pridelek deželne kmetijske šole v **Cerovških vinogradih** pri **Smoleni vasi**

po **44 kr. liter.** (270—2)